

MIKOŁAJ BRENK, KONRAD NOWAK-KLUCZYŃSKI, (red.) (2024). *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. 483

Pedagog, akademik, mistrz. Jakie znaczenie mają dziś te pojęcia? Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość nadaje nowy wymiar roli osób odpowiedzialnych za kształcenie i wychowanie. Namysł nad istotą przewodnictwa w edukacji pociąga za sobą refleksję nad wartościami, szczególnie w kontekście będącej na początku własnej drogi życia młodzieży, dla której busola aksjologiczna stanowi podstawę w budowaniu własnej orientacji życiowej (Ćwikliński, 2024, s. 419). Wartości stanowią wiodące kryterium kształtujące cele życiowe adolescentów. Obok takich elementów determinujących cele, jak zainteresowania osobiste, wychowawcze oddziaływanie środowiska zewnętrznego, sytuacja szkolna, panujące trendy, przynależność etniczna lub religijna czy mass media, istotną rolę odgrywają także czynniki społeczne, również najbliższe otoczenie oraz warunki edukacyjne (Ćwikliński, 2024, ss. 428-429), w tym środowisko akademickie. Dlatego tak ważna wydaje się w życiu młodych ludzi obecność pedagogów, mistrzów, akademików, czyli osób, które nie tylko przekazują wiedzę, ale także inspirują, kształtują i pobudzają do myślenia.

Takim autorytetem był śp. Profesor Wiesław Jamrozek, pedagog, historyk edukacji, któremu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin poświęcono Księgę pamiątkową. Jak podkreślają Redaktorzy, Mikołaj Brenk i Konrad Nowak-Kluczyński, opracowanie stanowi wyraz Ich „wdzięczności, szacunku i uznania dla naukowych, dydaktycznych i organizatorskich osiągnięć prof. zw. dra hab. Wiesława Jamrożka” (Brenk, Nowak-Kluczyński, 2024, s. 11). W Przedmowie Redaktorzy Księgi wspominają Profesora jako zaangażowanego dydaktyka, promotora i kierownika, wychowawcę wielu pokoleń pedagożek i pedagogów, a także szanowanego członka społeczności akademickiej oraz życzliwego przyjaciela. Autorzy, prezentując rzetelny i dogłębny warsztat badawczy, z pełną szacunku wnikliwością przedstawiają działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną Profesora Wiesława Jamrożka, Jego nagrody i wyróżnienia oraz uczestnictwo w komitetach redakcyjnych, organizacjach i towarzystwach naukowych. Zagadnieniom tym poświęcone zostały dwie biograficzne refleksje Redaktorów, tworzące element rozbudowanego otwarcia do dalszej części Księgi. W tym miejscu zamieszczony jest również tekst córki Profesora, Katarzyny Sadowskiej, stanowiący świadectwo pamięci o ojcu i mistrzu, którego „uskrzydlała radość innych osób, ich sukcesy, ich dobry stan zdrowia, udane związki małżeńskie, cudza satysfakcja z życia” (Sadowska, 2024, s. 51).

Kolejne prace tomu zostały zebrane w czterech częściach, będących, jak piszą Redaktorzy, „wizytówką naukowych zainteresowań Auterek i Autorów” (Brenk, Nowak-Kluczyński, 2024, s. 10). W pierwszej części zostały zebrane analizy władz rektorskich i dziekańskich Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Podjęte przez Zbyszko Melosika, Agnieszkę Cybal-Michalską, Agnieszkę Gromkowaską-Melosik, Kingę Kuszak, Magdalene

Piorunek i Waldemara Segieta wątki nawiązują do fundamentalnych zagadnień związanych z nauką, edukacją oraz społeczeństwem. Autorzy zwrócili uwagę na tradycyjne wartości uniwersytetu w ich konfrontacji ze współczesnością oraz zagadnienie globalizacji i jej kontestację, podkreślając, że „istotą innowacyjnego ujmowania świata globalnego jest wzbogacanie zasobu kontekstów, umiejętność ich porównywania i pogodzenia występujących między nimi konfliktów” (Cybal-Michalska, 2024, s. 131). Omówiono historyczne i teoretyczne perspektywy dostępu kobiet do kariery akademickiej oraz przedstawiono sposoby upośredniania dzieciom wierszy Juliana Tuwima i Jana Brzechwy na łamach czasopisma „Wychowanie w Przedszkolu”. Postawiono również pytania o tożsamość danej dyscypliny, a także możliwość przynależności do subdyscypliny, bez świadomości zakorzenienia w szerszej dziedzinie. Ponadto, Autorzy podjęli rozważania o charakterze analizy dotyczące powiązań między edukacją a rodziną, wskazując na problem nierówności edukacyjnych.

W części drugiej zaprezentowano teksty pracowników Zakładu Historii Wychowania Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, jednostki, którą przez wiele lat kierował Profesor Wiesław Jamrożek. Opracowania poznańskich historyków wychowania, Doroty Żołędź-Strzelczyk, Edyty Głowackiej-Sobiech, Justyny Gulczyńskiej, Katarzyny Kabacińskiej-Łuczak, Krzysztofa Ratajczaka, Mikołaja Brenka, Konrada Nowak-Kluczyńskiego, Michała Nowickiego oraz Anny Wojewody, ukazują kluczowe dla pedagogiki zagadnienia, wpisując się w nurt rozważań na temat dziejów działalności edukacyjnej, kulturowej i społecznej. Zestawienie obejmuje wybrane aspekty z życia znanych osobowości, w tym dzieciństwo i edukację krajową Tomasza Zamoyskiego, syna Jana Zamoyskiego – jednego z „najwybitniejszych ludzi swych czasów” (Żołędź-Strzelczyk, 2024, s. 199) oraz przedstawioną w kontekście wskazówek opiekuna naukowego, Szymona Szymonowicza, podróż edukacyjną potomka kanclerza. Innym tekstem poświęconym tematyce wybitnych postaci są postulaty „księcia humanistów” (Nowicki, 2024, s. 321) – Erazma z Rotterdamu, dotyczące rozwoju metod edukacyjnych. Analizie zostały poddane również konkretne aspekty działalności edukacyjnej i wychowawczej, takie jak poglądy na temat wychowania dziewcząt dwóch poznańskich naukowczyń – harcerek okresu międzywojennego, czy „celebrowanie uroczystości przez uczniów i nauczycieli w szkołach wiejskich w latach 1918-1939 na przykładzie Szkoły Powszechnej w Łopienniu” (Kabacińska-Łuczak, 2024, s. 242). W części drugiej Księgi nie mogło zabraknąć refleksji nad patriotyzmem Wielkopolan – wczorajszym, dzisiejszym i jutrzejszym, gdyż zagadnienia te, jak podkreśla Krzysztof Ratajczak – Autor opracowania na ten temat, „były bliskie zainteresowaniom naukowym prof. Wiesława Jamrożka” (Ratajczak, 2024, s. 263). Podjęto również temat dotyczący stanu i kierunków rozwoju polskiego czasopiśmiennictwa historyczno-pedagogicznego oraz przybliżono kadrę dydaktyczną Wyższego Katolickiego Studium Społecznego w Poznaniu, w którym wykładali w latach 1928-1939 „przedstawiciele ówczesnych nauk społecznych oraz cieszących się powszechnym uznaniem praktycy” (Brenk, 2024, s. 292). Nie pominięto też nowoczesnych perspektyw odnoszących się do kreatywno-

ści, zabawy i polskiej obrzędowości, takich jak analiza współczesnej rodziny w kontekście klocków LEGO czy symbolika magiczno-użytkowych zabawek, jak klekotki i terkotki.

Do kolejnej, trzeciej części Księgi „zaproszenie przyjęły doktorantki Profesora – Danuta Apanel, Anna Knocińska oraz Grażyna Gramza” (Brenk, Nowak-Kluczyński, 2024, s. 11), które podjęły zagadnienia związane z rozwojem edukacji w różnych kontekstach społecznych, historycznych i geograficznych, w tym rozwój szkolnictwa w powiecie wrzesińskim, edukacja polonijna w Królestwie Niderlandów oraz proces ustanowienia stanowiska szkolnego psychologa.

Czwartą część tomu stanowią teksty przyjaciół i bliskich współpracowników Profesora Wiesława Jamrożka: Aleksandry Boroń, Andrzeja Ćwiklińskiego, Krzysztofa Jakubiaka, Eugeniusza Piotrowskiego, Kazimierza Przyszczypkowskiego oraz Władysławy Szulakiewicz. Autorki i Autorzy koncentrują się na obszarach tematycznych dotyczących kształcenia i wychowania, tożsamości kulturowej, wartości, dyskursów edukacyjnych oraz pedagogiki w różnych kontekstach historycznych, społecznych i instytucjonalnych. Poddano analizie kwestię języka mniejszości, jako jednego z „najistotniejszych determinantów konstruowania tożsamości kulturowej” (Boroń, 2024, s. 395) oraz istotne czynniki kształtujące systemy wartości, cele życiowe i aspiracje młodzieży. Przybliżono rodowód, kierunki rozwoju oraz tradycję uniwersytecką pedagogiki, a także koncepcję nauczania wychowującego z perspektywy polskich pedagogów, takich jak Konstanty Lech, Heliodor Muszyński, Wincenty Okoń, Marian Śnieżyński. Rozważono kategorię kanonu, różnicy i dialogu w kontekście dyskursów edukacyjnych oraz ukazano program czasopisma „Pedagogium”, autorów i redaktora oraz popularyzację „koncepcji badań nad zawodem nauczyciela w tym czasopiśmie” (Szulakiewicz, 2024, s. 471).

Publikacja *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin* stanowi wzruszający dowód pamięci o Profesorze Wiesławie Jamrożku, Jego życiu, pasji naukowej, zaangażowanej działalności dydaktycznej oraz nieocenionej roli, jaką odegrał w kształtowaniu kolejnych pokoleń pedagogów i pedagożek. Jest to również zbiór znakomitych opracowań na temat kształcenia, wychowania, nauki i kultury, ukazanych w różnych kontekstach społecznych, historycznych i geograficznych, jak również będących pełną szacunku dedykacją oddającą hołd wkładowi Profesora Wiesława Jamrożka w rozwój polskiej pedagogiki.

Jak pisze Eugeniusz Piotrowski we wstępie do swoich refleksji: „Żyjemy też w naszych dziełach. Tak więc, Drogi Przyjacielu, non omnis moriar, będziesz żył w naszej pamięci poprzez swoje dokonania i dobroć, którą nas obdarzyłeś” (Piotrowski, 2024, s. 441). Po tych słowach trudno dodać coś więcej.

Marta Kędzia

ORCID 0000-0001-5349-6706

REFERENCES

- Boroń, A. (2024). *Polityka językowa i tożsamość kulturowa mniejszości*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Brenk, M. (2024). *Profesorowie i kadra dydaktyczna Wyższego Katolickiego Studium Społecznego w Poznaniu*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Brenk, M., Nowak-Kluczyński, K. (2024). *Przedmowa*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Cybal-Michalska, A. (2024). *Globalizacja i jej kontestacja – o potrzebie zorientowania społeczeństwa na wiedzę, odpowiedzialne uczestnictwo i współdziałanie*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Ćwikliński, A. (2024). *Czynniki determinujące systemy wartości i cele życiowe młodzieży*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Kabacińska-Łuczak, K. (2024). *Uroczystości szkolne w Szkole Powszechnej w Łopieniu w latach 1918-1939*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Nowicki, M. (2024). *Erazma z Rotterdamu zasługi na polu rozwoju metod edukacyjnych*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Piotrowski, E. (2024). *Koncepcja nauczania wychowującego w ujęciu polskich pedagogów*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Ratajczak, K. (2024). *Patriotyzm Wielkopolan – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Sadowska, K. (2024). *Pokorne człowieczeństwo ojca i mistrza – o historyku wychowania Wiesławie Jamrożku z perspektywy córki*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Szulakiewicz, W. (2024). *Popularyzacja badań pedeutologicznych na łamach czasopisma „Pedagogium”. Zarys problemu*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM
- Żołędz-Strzelczyk, D. (2024). *Szymona Szymonowicza uwagi o podróżowaniu przeznaczone dla Tomasza Zamoyskiego*. W: M. Brenk, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Z prac poznańskich historyków wychowania. Księga poświęcona pamięci Profesora Wiesława Jamrożka w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM